

УДК 793.31:398.33(=161.2)

DOI: 10.31866/2616-7646.5.2.2022.269338

НАРОДНІ ТАНЦІ ОПОЛЯН У КАЛЕНДАРНІЙ ОБРЯДОВСТІ

OPOLIANY FOLK DANCES IN THE CALENDAR RITUALS

Тимчула Андрій Васильович,

кандидат мистецтвознавства,
старший викладач,

Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-8287-6852>,
tymchula_a@ukr.net

Andrii Tymchula,

PhD in Art Studies,

Senior Lecturer,

Kyiv National University

of Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-8287-6852>,

tymchula_a@ukr.net

Яценко Ольга Леонідівна,

заслужена артистка України, доцент
кафедри,

Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-9809-4284>,
zhemchuzhna@ukr.net

Olha Yatsenko,

Honored Artist of Ukraine,

Associate Professor,

Kyiv National University

of Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0001-9809-4284>,

zhemchuzhna@ukr.net

Анотація

Мета статті – виявити особливості народних танців ополян у контексті календарної обрядовості. **Методологія.** Застосовано комплексний підхід ретроспективної реконструкції, що поєднує загальнонаукові та спеціальні наукові методи з прийомами семіотичного аналізу явищ традиційної культури Опілля; метод історико-типологічного аналізу в процесі розгляду особливостей календарної обрядовості ополян; метод структурного аналізу з метою дослідження жанрової специфіки танцювальної обрядовості; описовий метод, що посприяв систематизації локальних кроків, рухів та виявленню їхніх структурних компонентів. **Наукова новизна.** Вперше у вітчизняному мистецтвознавстві досліджено традиційну танцювальну культуру ополян крізь призму календарної обрядовості; розглянуто структуру, семантику та лексику традиційних на Опіллі хороводів у контексті свят весняно-літнього циклу; виявлено основні характерні особливості автентичних танців ополян. **Висновки.** Джерелами танців

Abstract

The purpose of the article is to identify the features of the Opoliany folk dances in the context of calendar rituals. **Research methodology.** An integrated approach of retrospective reconstruction was applied, which combines general scientific and special scientific methods with the methods of semiotic analysis of the phenomena of Opillia traditional culture; the method of historical and typological analysis in the process of considering the peculiarities of the calendar rituals of Opillia; the method of structural analysis to study the genre specificity of the dance ritual; descriptive method, which contributed to the systematization of local steps, movements and identification of their structural components. **Scientific novelty.** For the first time in the national art history, the traditional dance culture of Opillia through the prism of calendar rituals was studied; the structure, semantics and vocabulary of traditional Opillia round dances in the context of spring-summer cycle holidays were considered; the main characteristic features of authentic Opillia dances were re-

ополян, властивих весняно-літній обрядовості, є глибинні шари традиційної культури й побутування цієї етнічної групи. Їх органічне поєднання з іншими елементами фольклорно-етнографічного комплексу свята (музикою, співом, грою, пантомімою, драмою, різноманітними розвагами) засвідчує первісну синкретичну природу автентичної танцювальної культури українського народу. Дослідження виявило, що народним танцям ополян властивий набір специфічних лексичних образів, символів, які утворюють особливу систему кодів, за допомогою якої виконавець описує навколишній світ, водночас використовуючи її в процесі інтерпретації зовнішнього та внутрішнього світу. Полікодова сутність лексичного складника танцювальної культури Опілля в контексті місцевої календарної обрядовості безпосередньо пов'язана з етнографією, культурою та світоглядом етносу. Локальна лексика народного танцю ополян може розглядатися як унікальний культурний код, що наділений специфічними способами кодування, зберігання та трансляції соціокультурних цінностей і сенсів регіону. Оскільки народний танець Опілля є носієм певної системи знаків, він стає посередником між людиною й навколишнім світом, виконуючи функцію відбору та структурування інформації.

Ключові слова:

народні танці ополян; українські народні танці; календарна обрядовість; Опілля.

vealed. Conclusions. The sources of Opolian dances, inherent in the spring-summer rituals, are the deep layers of traditional culture and life of this ethnic group. Their organic combination with other elements of the folklore and ethnographic complex of the holiday (music, singing, playing, pantomime, drama, various entertainments) testifies to the original syncretic nature of the authentic dance culture of the Ukrainian people. The study has revealed that folk dances of the Opoliany are characterized by a set of specific lexical images and symbols that form a special system of codes, with the help of which the performer describes the world around him while using it in the process of interpreting the external and internal world. The poly code essence of the lexical component of the Opillia dance culture in the context of local calendar rituals is directly related to the ethnography, culture and world-view of the ethnic group. The local vocabulary of Opillia folk dance can be considered to be a unique cultural code that is endowed with specific ways of encoding, storing and transmitting socio-cultural values and meanings of the region. Since the folk dance of Opillia is a carrier of a certain system of signs, it becomes an intermediary between a person and the surrounding world, performing the function of selecting and structuring information.

Keywords:

Opolian folk dances; Ukrainian folk dances; calendar rituals; Opillia.

Актуальність теми дослідження. Процес відродження та розвитку української національної культури неможливий без опанування художнього спадку народу, значне місце в якому посідає танцювальна творчість. Однією з важливих умов успішного розвитку української хореографії є дослідження народної танцювальної творчості, зокрема виявлення закономірностей еволюційного розвитку, аналіз характерних інтонаційних рис танцювальної пластики та стилістичних особливостей формування головних засобів виразності в образній системі народного танцю, декодування їхньої семантики та ін.

Народна хореографічна культура Опілля, незважаючи на активізацію досліджень, пов'язаних із автентичними традиційними танцями українців у різних етнографічних районах країни, лишається наразі однією з найменш вивчених.

Календарна обрядовість, у контексті якої виникла та еволюціонувала традиційна народна танцювальна культура українців Опілля, позиціонується нами як перспективне джерело дослідження особливостей народних танців ополлян.

Динамічний процес розширення методології відтворення взірців танцювального фольклору з метою відродження на професійній та аматорській сцені у формі народно-сценічного танцю посилює актуальність дослідження та аналізу танцювального фольклору опільців.

Аналіз досліджень та публікацій. Незважаючи на стійкий науковий інтерес вітчизняних дослідників до проблем українського народного танцю в цілому та фольклорного танцю українців Прикарпаття зокрема, серед яких назвемо ґрунтовні дослідження О. Бігус (2015) «Народно-сценічна хореографія Прикарпатського регіону», Л. Щур (2021) «Народна хореографічна культура Західного Поділля: трансформація та збереження танцювальної традиції», наукові публікації О. Квецко (2017) «Історична спадкоємність у збереженні фольклорного танцю етнографічних груп Прикарпаття», присвячена дослідженню стильових особливостей танців Прикарпаття другої половини ХХ ст., Л. Козинко (2014) «Семантика первісного мистецтва в танцях, зібраних сучасними автентичними хореографічними колективами», М. Курінної (2014) «3 історії танцювальної культури Гуцульщини: друга половина ХХ – початок ХХІ століття» та ін., питання особливостей народного танцю ополлян і досі лишається практично недослідженим. Лише окремі його аспекти побіжно висвітлено в науковій розвідці Л. Білоус (2014) «Великодня народно-обрядова творчість на території Рогатинського Опілля (Івано-Франківська області)» та ін.

Як наголошує О. Квецко (2017), територія Опілля, що пролягає між Поділлям, Волинню та Прикарпаттям, є малодослідженою як з етнографічного погляду, так і в аспекті хореографічного мистецтва (с. 49). На нашу думку, багато в чому це зумовлено прийнятим ще за радянських часів поділом українського народного танцю за регіональними особливостями на танці Центральної України, Слобожанщини, Полісся, Поділля, Волині, Гуцульщини, Закарпаття, Буковини, Північного Причорномор'я та Бессарабії (Стратуленко, 2020, с. 54), в якому відсутній регіон Опілля.

Мета статті – виявити особливості народних танців ополлян у контексті календарної обрядовості.

Виклад основного матеріалу. Географічний термін «опілля» здавна поширений на території не лише українських, а й інших земель (зокрема польських). Вітчизняний дослідник Б. Муха (2004) стверджує, що «... географічні назви з використанням слова “опілля” є переважно там, де природно поєднувалися лісові та трав'янисті рослинні формації, що були індикатором своєрідних комплексів четвертинних відкладів (лесоподібні суглинки), кліматичних умов (помірно-континентальний) та відповідних їм ґрунтів (сірі лісові), де поселялися трипільці, поляни чи древляни» (с. 194).

Незважаючи на те, що північно-західна етнографічна група, яка мешкає на території західної частини Поділля, відома вже кілька століть і має назву «ополляни», на сторінках наукової літератури все ще тривають дискусії щодо єдиного окреслення меж регіону Опілля. Перші спогади про існування Опілля, як і сама назва, трапляється в етнографічних працях відомого діяча «Руської Трійці» Я. Головацького: «Опіллям називається в народі східна частина Галичини, Тернопіль,

Чортків і Бережан» (Головацкий, 1884, с. 330). У довідково-енциклопедичних виданнях Опілля визначається як західна частина Подільської височини в межах Львівської, Івано-Франківської і Тернопільської областей, а вітчизняні дослідники наголошують, що цей західноукраїнський етнографічний регіон на сучасному етапі охоплює частину Подільської височини в межах Львівської (повністю або частково належать Бродівський, Буський, Жидачівський, Золочівський, Кам'яно-Бузький, Миколаївський, Перемишлянський та Пустомитівський райони), Івано-Франківської (Галицький, Рогатинський райони) та Тернопільської (Бережанський, Бучацький, Зборівський, Козівський, Монастирський та Красноармійський райони) областей (Годованська, 2006). Зважаючи на сучасний адміністративно-територіальний поділ України, О. Лукецька (2019) вважає, що до етнографічного регіону Опілля належать «... усі поселення Галицького й Рогатинського районів Івано-Франківської області та населені пункти Бережанського й Підгаєцького районів Тернопільської області, що локалізовані на північ від річки Дністер і на захід від Золотої Липи, а також усі поселення Перемишлянського району та розташовані на північ від Дністра населені пункти Жидачівського й Миколаївського районів Львівської області» (с. 18).

Традиції, як «довгі ланцюги передачі особливостей культури» (Mišta, 2021, р. 232), завжди формуються в певних умовах, які визначають їхнє багатство, складність та різноманіття. Зважаючи на територіальне районування на межі Галицької та Волинської земель, обрядовість та народна культура ополян позначена впливами карпатських та волинських традиційних культур. Дослідники акцентують, що ополяни близькі за побутом і культурою до подолян та покутян (Вовчок, 2017, с. 39).

Важливим складником культурної спадщини українського народу є його найглибший та найдавніший пласт – традиційна календарна обрядовість, у якій особливе місце належить танцям. Незважаючи на значний вплив, якого ополяни зазнали від інших етнографічних груп, які населяють етнографічний регіон Прикарпаття – гуцулів, бойків, лемків та покутян, їх календарна обрядовість і фольклорні традиції мають власну специфіку.

Календарні свята виступають одним із домінантних складників будь-якої народної культури, оскільки в них стійко маніфестуються основи ментальності етносу. Народний календар ополян складається з низки комплексів, у яких відображено побутові, фольклорні, міфопоетичні та етнолінгвістичні традиції. Обрядовість у всі часи була важливим атрибутом життя етносу й виконувала найважливіші суспільні функції.

Рівнинний рельєф (розлогі степові рівнини з родючими землями, обрамлені лісом потенційно багаті поля та пасовиська), притаманний територіальному районуванню ополян (північно-західна частина Подільської височини), протягом століть сприяв розвитку сільськогосподарського виробництва, переважно землеробства та скотарства, що відповідним чином позначилося на формуванні народної культури та особливостей календарної обрядовості.

Дослідники наголошують, що відповідно до розвинутих промислів, ополяни впродовж століть відзначали календарні свята «від осіннього циклу – періоду приготування землі до зими, засівання озимих, аж до збирання врожаю включно» (Вовчок, 2017, с. 42). Проте найбільш насиченим на Опіллі був зимово-весняний календарний цикл – з давніх-давен різноманітні ритуальні дієства та обряди

були спрямовані на заклинання вищих сил надати хороший урожай як вдячність за дбайливе господарювання.

Обрядові танці є важливою частиною танцювальної традиції Опілля, оскільки супроводжували практично всі календарні свята. Особливу увагу в контексті дослідження народних танців ополян привертає весняно-літній цикл обрядовості, оскільки йому притаманне значне використання танково-ігрового фольклору.

Свята весняно-літнього циклу календарної обрядовості – «Благовіщення, Вербна неділя, Великдень, Провідна неділя, день святого Юрія, Трійця, Івана Купала, св. Петра, св. Іллі, Маковія» (Гошціцька, 2019, с. 329) – присвячені провадам зими, прикликанню весни, ворожінню на врожайне літо та ін.; вони мали для ополян, як землеробів, надзвичайно важливе значення і вирізнялися типовими для місцевості ритуальними діями, що відбулося на специфіці танцювальних кроків та рухів.

Сюжети танців весняно-літньої обрядовості ополян, серед яких важливе місце посідали хороводи, побутували як органічний, структуро-утворювальний елемент єдиного фольклорно-етнографічного комплексу свята; об'єднувалися з іншими його елементами (наприклад, піснями, музикою, драмою, пантомімою та іграми) спільними функціями, художніми засобами, тематикою й безпосередньо залежали від сюжетного розвитку обряду. Яскравого вираження вони набули в опільських гаїлках, великодніх іграх, забавах і танцях. На думку О. Курочкіна (2019), що свідчить про первісну синкретичність традиційного народного мистецтва (с. 118).

Під час основного свята весняного циклу – Великодня – традиційним для Опілля є виконання танково-ігрових пісень, відомих як гаїлки (різновид веснянок). Серед найпоширеніших дослідники називають: «Жовта хустка сині кінці», «Ми кривого танцю йдемо», «Ой на горі льон, льон», «Вию, вию, вию вінець», «А вже весна, вже красна», «Подоляночка» (Білоус, 2014, с. 43).

Найпоширенішими хороводами Опілля традиційно вважаються «Сам ходжу», «Огірочки», «Зайчик», «Мости», «Кривий танець», «Зельман» – здебільшого вони характеризуються ритмічними рухами та супроводом хорового співу (зазвичай під гаївки «Ой вийтеся, огірочки», «Ми кривого танцю йдемо», «Ой на горі мак», «Іде, їде Зельман» та ін.) (Варунків, 2011, с. 65).

Гаївки «Мак», «Огірочки», «Зайчик», «Мости», «Сам ходжу», «На дзвіниці хрест» характеризуються домінуванням прадавніх автентичних танцювальних елементів, побудованих на символічних для ополян (як і більшості етнографічних груп, що проживали на території українських земель) руху колом, шеренгами, «змійкою» (уособлюють сонце, рух хмар небом та вічне життя відповідно), а також на флоральних рухах (рухах, що імітують ріст рослин) (Щур, 2021, с. 70). Наприклад, під час виконання дівочого хороводу «Огірочки» учасниці, взявшись за руки, утворюють довгий живий ланцюг, який в'ється над головою або попід руки. А в іншому дівочому хороводі «Мак» учасниці, взявшись за руки, утворюють велике коло, в середині якого декілька маленьких дітей рухами візуалізують текст гаївки.

Відповідно до семіотичного методу пізнання, який дозволяє класифікувати традиційні танці за знаком або символом як основним елементом танцювальної композиції, вважаємо за доцільне виділити кілька типів кроків, рухів та фігур найдавніших обрядових танців ополян – хороводів: космогонічні, рослинні, тваринні, імітація трудової діяльності.

Так, наприклад, базовими рухами хороводів «Огірочки» та «Мак» є рослинні мотиви. Танцювальний візерунок складається з рухів колом або змійкою та рухів руками, які нагадують ріст рослин, й означає рух сонця небом із вічним відродженням. Приналежність цих хороводів до дівочих танців частково також пояснюється тим, що рослинні мотиви вписувалися в традиційне символічне уявлення про жіночий природний простір. Виконуючи обрядові танцювальні рухи опільчанки вкладали в них не лише закликання скорішого приходу весни та доброго врожаю, а й на символічному рівні творили власну долю, добробут, щасливе подружнє життя й материнство.

Багато різноманітних танцювальних рухів Опілля – своєрідна імітація рухів найпопулярніших видів трудової діяльності населення регіону (здебільшого пов'язані з землеробством), трансформованих відповідно до художньо-естетичних принципів опільської танцювальної культури. Наприклад, під час виконання гаївок «Ось так, ось так рвуть мак», «А ми просо сіяли, сіяли» та ін. танцювальні рухи нагадують сівбу руками, оранку, косіння та поління (Білоус, 2014, с. 44).

Художність, ритм, естетика рухів, жестів та поз у народному танці ополян сприяють відображенню емоційно-чуттєвого складника обрядовості, яка властива певному календарному святу.

Мішаний хоровод «Зельман» (Рогатинський район) традиційно асоціюється з періодом кріпацтва на західноукраїнських землях, ілюструючи, як народ радіє, коли жид, якому польські пани віддали християнську церкву в оренду, приїздить її відкривати (Воробій, 2005, с. 202–203). Учасники утворюють два ланцюги – дівочий та парубочий, ставши одне проти одного, й почергово ритмічним рухом наближаються до візаві, наспівуючи гаївку й пританцювуючи, допоки двоє хлопців виносять на руках третього, який і грає роль Зельмана (Степовий, 1946, с. 8).

До хороводів пізнішого походження дослідники відносять мішаний хоровод «Кривий танець», який є перехідним від хороводу до безпосередньо танцю й виконується таким чином: дівочий та парубочий живі ланцюги йдуть «кривульками або півколами» від різних кінців церкви, потім сходяться: хлопці, розірвавши ланцюг, утворюють довгий ряд, ставши один за одним і взявши руки в боки, а дівчата, тримаючись за руки, в'ються між ними; потім учасники міняються, повторюючи рухи іншої групи, і після триразового повтору мішано беруться за руки, «йдучи кривульками навколо церкви» (Степовий, 1946, с. 10).

У селах Рогатинського району Опілля хоровод «Кривий танець» традиційно виконувався першим під час Великодніх свят (Білоус, 2014, с. 44). Хоровод стрімко рухається колом (у два ряди) довкола трьох забитих у землю кілків у формі трикутника, які нагадують стрілки годинника, що відміряє час. Такий хід (як закладено в давній християнській традиції) символізує плин часу й невидимий зв'язок живих і мертвих.

Варто зазначити, що танці в колі притаманні ополянам, як і більшості народів та етнографічних груп, у яких землеробство та пов'язані з ними аграрні ритуали відігравали провідну роль – хоровод відтворює рух небесних світил та повторюваність природних циклів. Танцювальній лексиці опільських хороводів властиві найпростіші елементи – різноманітні доріжки, перемінні кроки, потріпні приступи, вихиласи та ін.; також своєрідними рисами є простота графічної й ритмічної

побудови, мелодійність, певна поетична пластичність виконання та граційність рухів.

Опільські народні танці, що виникли значно пізніше за хороводи, посідають важливе місце в сенсово-змістовому наповненні та структурі календарної обрядовості. Їхніми спільними рисами є швидкий темп, розмаїття кроків та рухів, багато фігур, а також типова для всіх жителів рівнинної місцевості танцювальна лексика – широкий крок. Наприклад, парний танець «Опільська трясунка», якому притаманне виконання почергових пружних кроків вперед на прямих ногах на всій ступні; «Опільська полька», елементами якої є зіскок на дві ноги з наступним перескоком на праву та ліву ногу; зіскоки на дві ноги з наступним перескоком на праву ногу, згинаючи одночасно ліву в коліні позаду, з невеликим поворотом корпусу в бік правої ноги; подвійні притупи; потрійні підскоки; «доріжка»; поворот на місці; потрійний забіг із притупом у повороті.

Одним із чинників, що формує глибинну спільність опольчан, є природа цього краю – природно-біологічний ландшафт спрямовує форми взаємодії людини з довкіллям і визначає значущі якості національного характеру, духовні цінності народу, формує поведінкові норми в побуті. У календарних святах ополян втілюється уявлення про природу як продовження самих себе, а про себе – як про органічну частину навколишнього світу.

Народні танці на Опіллі характеризуються чіткою темою та ідеєю, глибинним змістом, наявністю драматургічної основи та сюжету, узагальнених та конкретних художніх образів, які створюються різноманітними засобами пластичної виразності, просторовими побудовами. Структуру становлять одна або дві фігури. Колорит опільських народних танців полягає і в відображенні особливостей природи регіону.

Місцева культура Опілля стала своєрідною платформою для формування та функціонування різнопланової парадигми образів, які виконують знакову функцію. Лексика народного танцю ополян, як оптимальний засіб вираження культурних сенсів, є унікальним репрезентантом яскравого втілення культурних кодів – специфічних для цієї етнографічної групи набору соціальних практик, цінностей та правил колективного існування; напрацьовану людьми систему нормативно-оціночних критеріїв, засобами яких пізнається та осмислюється світ.

Наукова новизна. Вперше у вітчизняному мистецтвознавстві досліджено традиційну танцювальну культуру ополян крізь призму календарної обрядовості; розглянуто структуру, семантику та лексику традиційних на Опіллі хороводів у контексті свят весняно-літнього циклу; виявлено основні особливості автентичних танців ополян.

Висновки. Джерелами танців ополян, що властиві весняно-літній обрядовості, є глибинні шари традиційної культури й побутування цієї етнічної групи. Їх органічне поєднання з іншими елементами фольклорно-етнографічного комплексу свята (музикою, співом, грою, пантомімою, драмою, різноманітними розвагами) засвідчує первісну синкретичну природу автентичної танцювальної культури українського народу.

Дослідження виявило, що народним танцям ополян властивий набір специфічних лексичних образів, символів, які утворюють особливу систему кодів, за допомогою якої виконавець описує навколишній світ, водночас використовуючи її в процесі інтерпретації зовнішнього та внутрішнього світу.

Полюкова сутність лексичного складника танцювальної культури Опілля в контексті місцевої календарної обрядовості безпосередньо пов'язана з етнографією, культурою та світоглядом етносу.

Локальна лексика народного танцю ополян може розглядатися як унікальний культурний код, що наділений специфічними способами кодування, зберігання та транслявання соціокультурних цінностей і сенсів регіону. Оскільки народний танець Опілля є носієм певної системи знаків, він стає посередником між людиною й навколишнім світом, виконуючи функцію відбору та структурування інформації.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бігус, О. О. (2016). *Народно-сценічна хореографія Прикарпатського регіону*. Видавництво Ліра-К.
- Білоус, Л. М. (2014, 22–23 серпня). Великодня народно-обрядова творчість на території Рогатинського Опілля (Івано-Франківська область). В *Традиційна культура в умовах глобалізації: народна музика та декоративне мистецтво в світовому цивілізаційному просторі*, Матеріали науково-практичної конференції (с. 42–47). Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва.
- Варунків, Т. О. (2011). *Гайвки Галицького Опілля*. Галицька друкарня Плюс.
- Вовчок, Я. В. (2017). *Ностальгічний туризм Прикарпаття*. Тіповіт.
- Воробій, Л. (2005). *Загір'я Княгиницьке: історико-красознавчі студії*. Опілля.
- Годованська, О. (2006). *Народне городництво і садівництво Опілля в ХХ столітті* [Автореферат дисертації кандидата історичних наук, Львівський національний університет імені І. Франка].
- Головацкий, Я. (Сост.). (1884). *Географический словарь западнорусских и югославянских земель и прилежащих стран*. Типографія А. Г. Сыркина.
- Гощіцька, Т. (2019). Вірування, пов'язані з деревами у весняно-літній обрядовості українців Карпат. *Народознавчі зошити*, 2(146), 328–345. <https://doi.org/10.15407/nz2019.02.328>
- Квецко, О. (2017). Історична спадкоємність у збереженні фольклорного танцю етнографічних груп Прикарпаття. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*, 2(37), 44–51.
- Козинко, Л. Л. (2014, 4–6 лютого). Семантика первісного мистецтва в танцях зібраних сучасними автентичними хореографічними колективами. В *Єдність навчання і наукових досліджень — головний принцип університету*, Матеріали звітної-наукової конференції викладачів університету за 2013 р. (с. 34–36). Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова.
- Курінна, М. (2014). З історії танцювальної культури Гуцульщини: друга половина ХХ – початок ХХІ століття. *Народна творчість та етнологія*, 1, 117–122.
- Курочкін, О. В. (2019). Обрядові танці-ігри – малодосліджені компоненти традиційного весілля українців. *Танцювальні студії*, 2(2), 118–136. <https://doi.org/10.31866/2616-7646.2.2.2019.188813>
- Лужецька, О. (2019). *Мікротопонімія південно-західного Опілля* [Монографія]. Тернопільський національний економічний університет.
- Муха, Б. (2004). «Опілля» – слово, назва і термін. *Вісник Львівського університету імені І. Франка. Серія: Географічна*, 30, 194–200.
- Степовий, О. (1946). *Українські народні танці*. Друкарня Дмитра Сажнина.
- Стратуленко, О. В. (2020, 20–21 травня). Вплив регіональних особливостей народного танцю на формування хореографічного мистецтва України сьогодення. В *Особливості*

роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі, Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (с. 53–58). Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.

- Щур, Л. Б. (2021). *Народна хореографічна культура Західного Поділля: трансформація та збереження танцювальної традиції* [Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка].
- Mišta, R. (2021). Tańce i melodie flisackie w zbiorach Oskara Kolberga. *Zeszyty Wiejskie*, 27, 231–253. <https://doi.org/10.18778/1506-6541.27.11>

REFERENCES

- Bihus, O. O. (2016). *Narodno-stsenichna khoreohrafiia Prykarpatskoho rehionu* [Folk stage choreography of the Carpathian region]. Vydavnytstvo Lira-K [in Ukrainian].
- Bilous, L. M. (2014, August 22–23). Velykodnia narodno-obriadova tvorichist na terytorii Rohatynskoho Opillia (Ivano-Frankivska oblast) [Easter folk-ritual creativity in the territory of Rohatyn Opillia (Ivano-Frankivsk region)]. In *Tradyciina kultura v umovakh hlobalizatsii: narodna muzyka ta dekoratyvne mystetstvo v svitovomu tsyvilizatsiinomu prostori* [Traditional culture in the conditions of globalization: folk music and decorative art in the world civilizational space], Proceedings of the Scientific and Practical Conference (p. 42–47). Kharkiv Regional Organizing and Methodical Center of Culture and Art [in Ukrainian].
- Golovatskii, Ya. (Comp.). (1884). *Geograficheskii slovar' zapadnoslavyanskikh i yugoslavyanskikh zemel' i prilezhashchikh stran* [Geographical dictionary of West Slavic and Yugoslav lands and adjacent countries]. Tipografiya A. G. Syrkina [in Russian].
- Hodovanska, O. (2006). *Narodne horodnytstvo i sadivnytstvo Opillia v XX stolitti* [Folk gardening and horticulture of Opillia in the 20th century] [Abstract of PhD Dissertation, Ivan Franko National University of Lviv] [in Ukrainian].
- Hoshchitska, T. (2019). Viruvannia, poviazani z derevamy u vesniano-litni obriadovosti ukrainsiv Karpat [The beliefs associated with trees in the spring-summer ritualism of Ukrainians from Carpathian region]. *The Ethnology Notebooks*, 2(146), 328–345. <https://doi.org/10.15407/nz2019.02.328> [in Ukrainian].
- Kozyanko, L. L. (2014, February 4–6). Semantyka pervisnoho mystetstva v tantsiakh zibranykh suchasnymy avtentychnymy khoreohrafichnymy kolektyvamy [Semantics of primitive art in dances collected by modern authentic choreographic groups]. In *Yednist navchannia i naukovykh doslidzhen – holovnyi pryntsyp universytetu* [The unity of teaching and scientific research is the main principle of the university], Proceedings of the Report-Scientific Conference of University Teachers for 2013 (pp. 34–36). National Pedagogical Dragomanov University [in Ukrainian].
- Kurinna, M. (2014). Z istorii tantsiuvalnoi kultury Hutsulshchyny: druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia [From the history of the dance culture of the Hutsul region: the second half of the 20th – the beginning of the 21st century]. *Folk art and ethnology*, 1, 117–122 [in Ukrainian].
- Kurochkin, O. V. (2019). Obriadovi tantsi-ihry – malodoslidzheni komponenty tradyciinoho vesillia ukrainsiv [Ritual dance-games – little explored components of Ukrainian traditional wedding]. *Dance Studies*, 2(2), 118–136. <https://doi.org/10.31866/2616-7646.2.2.2019.188813> [in Ukrainian].
- Kvetsko, O. (2017). Istorychna spadkoiemnist u zberezheni folklornoho tantsiu etnografichnykh hrup Prykarpattia [Historical inheritance in the preservation of folklore dance of the

- ethnographic groups of the Prekarpathian region]. *The Scientific Issues of Ternopil National Pedagogical Volodymyr Hnatiuk University. Specialization: Art Studies*, 2(37), 44–51 [in Ukrainian].
- Luzhetska, O. (2019). *Mikrotoponimiia pivdenno-zakhidnoho Opillia* [Microtoponymy of south-western Opillia] [Monograph]. Ternopil National Economic University [in Ukrainian].
- Miśta, R. (2021). Tańce i melodie flisackie w zbiorach Oskara Kolberga [Raftsmen dances and tunes in the collection of Oskar Kolberg]. *Zeszyty Wiejskie*, 27, 231–253. <https://doi.org/10.18778/1506-6541.27.11> [in Polish].
- Mukha, B. (2004). "Opillia" – slovo, nazva i termin ["Opillia" – word, toponymy and term]. *Visnyk of the Lviv University. Series Geografical*, 30, 194–200 [in Ukrainian].
- Shchur, L. B. (2021). *Narodna khoreografichna kultura Zakhidnoho Podillia: transformatsiia ta zberezhennia tantsiuvalnoi tradytsii* [The folk choreographic culture of Western Podillia: transformation and preservation of the dance tradition] [Abstract of PhD Dissertation, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University] [in Ukrainian].
- Stepovy, O. (1946). *Ukrainski narodni tantsi* [Ukrainian folk dances]. Drukarnia Dmytra Sazhnyna [in Ukrainian].
- Stratulenko, O. V. (2020, May 20–21). Vplyv rehionalnykh osoblyvostei narodnoho tantsiu na formuvannya khoreografichnoho mystetstva Ukrainy sohodennia [Influence of regional characteristics of folk dance on the formation of the dance culture of Ukraine of our time]. In *Osoblyvosti roboty khoreografa v suchasnomu sotsiokulturnomu prostori* [Peculiarities of the choreographer's work in the modern sociocultural space], Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference (pp. 53–58). National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts [in Ukrainian].
- Varunkiv, T. O. (2011). *Haivky Halytskoho Opillia* [Hayivka of Halytskyi Opillya]. Halytska drukarnia Plius [in Ukrainian].
- Vorobii, L. (2005). *Zahir'ia Kniahynyske: istoryko-kraieznavchi studii* [Zahir'ia Knyagynyske: historical and local history studies]. Opillia [in Ukrainian].
- Vovchok, Ya. V. (2017). *Nostalichnyi turizm Prykarpattia* [Nostalgic tourism of Prykarpattia]. Tipovit [in Ukrainian].